

Mitä tehdä, jos edunvalvontavaltuutetuksi ei löydy ketään läheistä?

– rohkea kehittämistyö projektissa käynnisti lakialoitteen

Tietous edunvalvontavaltuutuksesta oivallisena oikeudellisen ennakkoinnin keinona leviää. Usein edunvalvontavaltuutetuksi nimetään joku luotettu läheinen; puoliso, lapsi, sisar, naapuri, hyvä ystävä. Mitä jos läheisiä ei kuitenkaan ole? Yksinäisiä ikääntyneitä on paljon. Auttaisiko heitä, jos edunvalvontavaltuutetuksi voisi nimetä vaikka luottamansa asianajotoimiston?

TEKSTI JANNE LEHISTO, YLITARKASTAJA, LAPIN MAISTRAATTI, KIMMO MÄÄTTÄ, GERIATRI, ROVANIEMEN IKÄOSAAMISKESKUS JA HENNA NIKUMAA, PROJEKTIJOHTAJA, SUOMEN MUISTIASIANTUNTIJAT RY

Rovaniemi on mukana kuntakumppanina Suomen muistiasiantuntijat ry:n Muistisairaahan ihmisen edunvalvonta yhteistyönä -projektissa, jota RAY rahoittaa. Projektin alkuvaiheessa tehty laaja nykykäytäntöjen ja solmukohtien kartoitus nosti esille useita ongelmia oikeudellisen ennakkoinnin toteutumisessa. Oikeudellisen ennakkoinnin edistämiseksi perustettiin monitoimijainen työryhmä, johon kuuluu edustus paikallisesta maistraatista, pankista, muistipoliklinikalta, päiväkeskuksesta ja palveluohjauksesta. Työryhmä on toteuttanut projektin aikana useita merkittäviä toimenpiteitä oikeudellisen ennakkoinnin keinojen, erityisesti hoitotahdon ja edunvalvontavaltuutuksen, edistämiseksi.

Kun läheisiä ei ole tai he ovat esteellisiä

Työryhmä pohti erityisesti yksinäisten ikääntyneiden mahdollisuuksia hyödyntää oikeu-

dellisen ennakkoinnin keinoja. Käytännössä on ilmennyt, että useilla, jotka haluaisivat tehdä edunvalvontavaltuutuksen, ei ole ketään sopivaa henkilöä nimetä edunvalvontavaltuutetuksi. Nykyisen edunvalvontavaltuutuslain nojalla ei ole mahdollista nimetä esimerkiksi luottamaansa asianajotoimistoa tai vaikka omaa potilas yhdistystään, niin sanottua oikeushenkilöä, vaan edunvalvontavaltuutetun tulee olla luonnollinen henkilö, ihminen.

Toisaalta ongelmat liittyvät esteellisyyssitilanteisiin, joissa on usein kyse oikeustoimista läheisten välillä eikä edunvalvontavaltuutetun varahenkilöksi ole nimetty perheen ulkopuolista. Jos vaikka halutaan myydä kesämökki lapselle tai lahjoittaa omaisuutta lapsenlapselle eikä esteetöntä varavaltuutettua ole, joudutaan valtuutetun tehtäviin nimeämään yleinen edunvalvoja, jonka toimintaan sovelletaan holhoustoimilakia eikä edunvalvontavaltuutuslakia. Holhoustoimilaki estää käytännössä esimerkiksi lahjan antamisen tai määrää hakemaan erillisen luvan useisiin oikeustoimiin, mikä

kuormittaa hallintoa ja vaikeuttaa usein valtuuttajan tahdon toteutumista.

Rohkea lakialoitteen käynnistäminen

Vaikka edunvalvontavaltuutuslain muutostarpeista on keskusteltu useilla foorumeilla, tarttui Rovaniemen työryhmä solmukohtiin rohkeasti ja päätti käynnistää lakialoitteen edunvalvontavaltuutuslain muuttamiseksi. Työryhmä kirjoitti asiasta esityksen kansanedustaja Johanna Ojala-Niemelälle, joka on myös Lapin Muistiyhdistys ry:n hallituksen jäsen. Lakialoitetta on kevään aikana käsitelty eduskunnassa, ja aloite on ilahduttavasti edennyt lakivaliokuntaan.

Lakialoite on oiva esimerkki siitä, kuinka projektin paikallinen kehittämistyö on poikunut myös valtakunnallisesti merkittäviä toimenpiteitä. Toivottavasti lakialoite etenee lainmuutokseen, jolloin kaikilla olisi mahdollisuus varautua tulevaisuuteensa haluamallaan tavalla.

Lue lisää oikeudellisen ennakkoinnin keinoista:

Nikumaa H, Koponen E (toim.)
Miten turvaan tahtoni toteutumisen? Opas oikeudelliseen ennakkointiin. Suomen muistiasiantuntijat ry:n julkaisut 1/2016. Helsinki: Lönnberg Painot Oy, 2016. Tutustu osoitteessa muistiasiantuntijat.fi/ julkaisut.